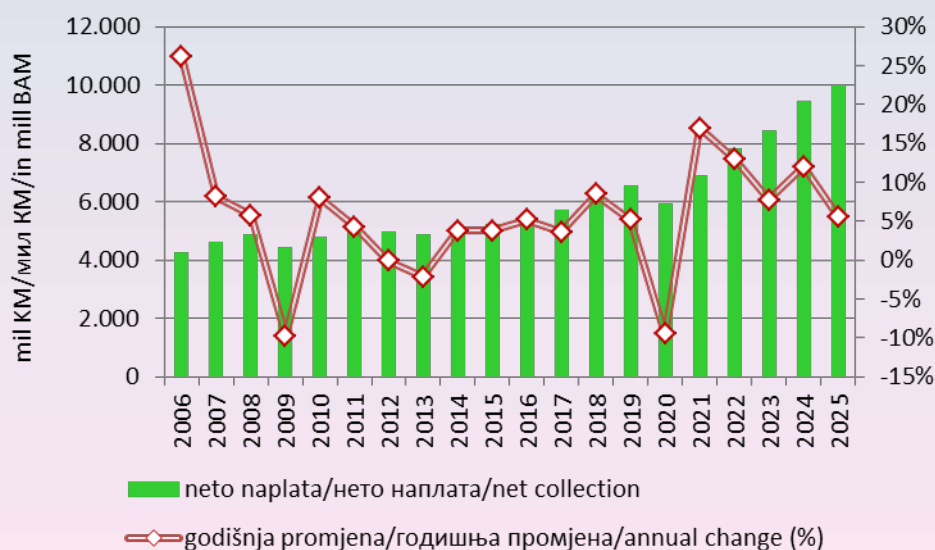

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМЈА Билтен

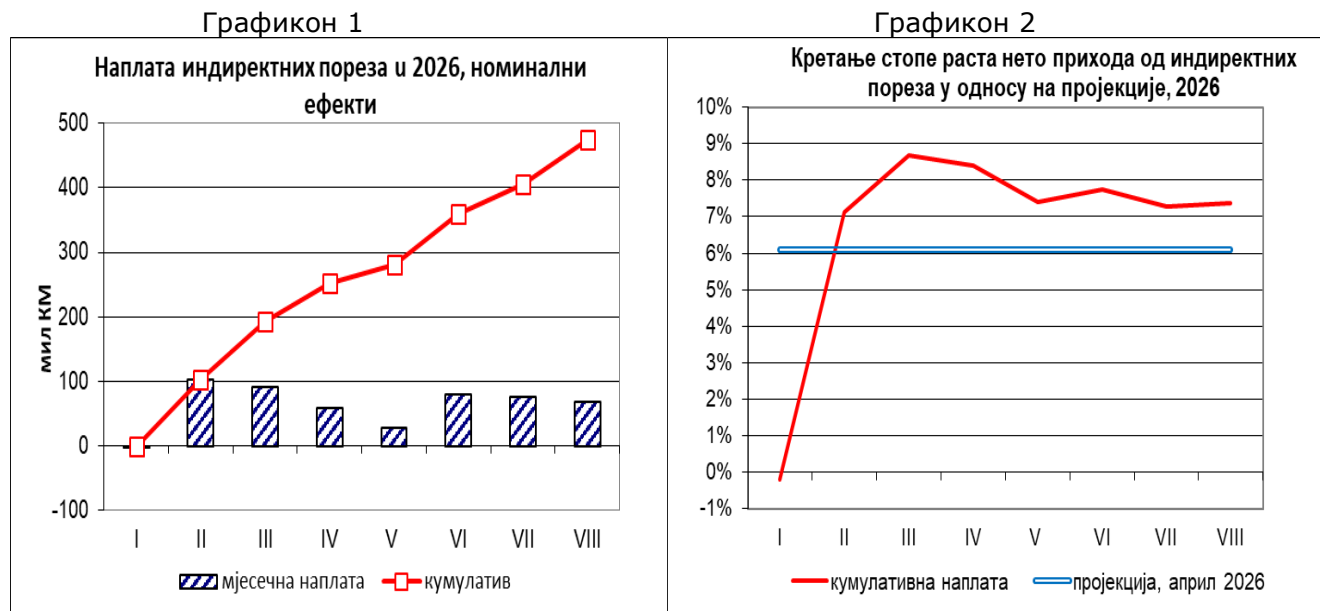

Broj
Број
Number **255/256**

septembar/oktobar – rujan/listopad – септембар/октобар 2026 – September/October 2026

Уз овај двоброј

Према прелиминарном извјештају УИО је у августу 2026.г. на ЈР наплатила 1,114 млрд КМ бруто прихода од индиректних пореза, што је било 77,9 мил КМ више него у истом мјесецу 2025. Будући да су исплате поврата биле веће за 9,7 мил КМ нето наплата је, у коначници, била већа за 68,2 мил КМ (Графикон 1, "мјесечна наплата"), односно за 7,9%.

У периоду јануар – август 2026. остварен је кумулативни нето суфицит од 473,8 мил КМ (Графикон 1, "кумулатив"). Након максимума у првом кварталу од 8,7% стопа раста кумулативне наплате је на нивоу првог полугодишта износила 7,7%. Стабилизација наплате у претходна два мјесеца резултовала је растом од 7,4% за осам мјесеци 2026. (Графикон 2, „кумулативна наплата“). То је, уједно, 1,3 п.п. изнад пројектоване стопе раста за 2026. (Графикон 2, „пројекција април 2026“).

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Цијене, потрошња и приходи од деривата нафте у периоду јануар – јуни 2026. године	2
Анализа прихода од акциза на алкохол, алкохолна пића и воћну природну ракију	9

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
лектор : Дарија Комленовић, проф. англистике

Цијене, потрошња и приходи од деривата нафте у периоду јануар – јуни 2026. године

(припремила: Александра Регоје, стручни савјетник – макроекономиста)

Увод

У овом прилогу је анализирана потрошња деривата нафте у првом полугодишту 2026. године. У Дијелу I је приказано кретање цијена: сирове нафте на свјетском тржишту и дизел горива на тржишту БиХ. Дио II прилога приказује увоз деривата нафте у БиХ у односу на кретање њихових цијена на увозу. У Дијелу III су анализирани прикупљени нето приходи на ЈР УИО по основу деривата нафте, а који се односе на акцизе и путарину.

Иако је потрошња деривата нафте цјеновно нееластична, огромне турбуленције цијена у протеклом периоду су заједно са кретањима релевантних макроекономских индикатора одредиле потрошњу деривата нафте на тржишту БиХ, а тиме и прикупљене приходе по основу акциза на деривате нафте и путарине који имају значајан удио у укупним приходима од индиректних пореза. Фактори који одређују цијене деривата на тржишту БиХ су првенствено цијене сирове нафте, а онда трговачке марже и висина пореских стопа.

I Цијене сирове нафте и кретање цијена деривата нафте на тржишту БиХ

Цијене сирове нафте

Рат на Блиском истоку који је започео крајем фебруара 2026. године узроковао је највеће поремећаје на тржишту сирове нафте забиљежене у посљедњим деценијама. Иранске блокаде Ормушког мореуза, кључног пута за извоз нафте с Блиског истока, донијеле су огромне ударе на тржиште енергије. Ормушки мореуз представља једно од најважнијих свјетских нафтних грла. Огромне количине нафте пролазе кроз мореуз, а не постоји пуно алтернативних могућности за премјештање руте у условима његовог затварања. У 2024. години проток нафте кроз Ормушки мореуз износио је у просјеку 20 милиона барела дневно, што представља приближно 20% глобалне потрошње нафтних течности.¹ Блокаде проласка кроз главно уско грло стварају значајна кашњења у снабдијевању нафтом и повећавају транспортне трошкове, што утиче на цијене енергије на глобалном нивоу. Цијене сирове нафте у протеклом периоду снажно су варирали у зависности од најава да ли ће Ормушки мореуз бири проходан за танкере. Свака блокада пријетила је ескалацији цијена и глобалној економској стабилности.

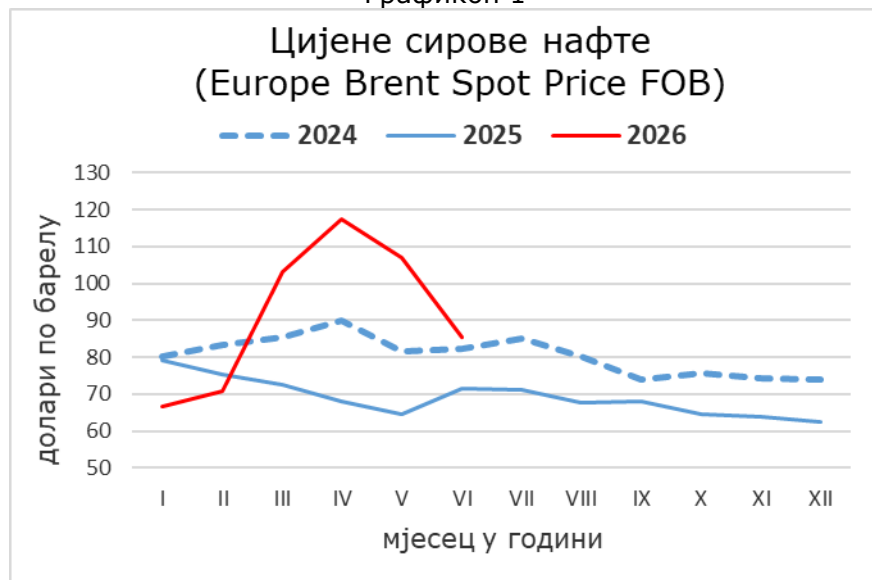
На основу података Америчке управе за енергетске информације на Графикону 1 су приказане просјечне мјесечне цијене сирове нафте типа Брент² у периоду од почетка 2024. године до краја мјесеца јуна 2026. године. Може се уочити да су цијене снажно расле од почетка сукоба на Блиском истоку. У марту је цијена сирове нафте типа Брент достигла износ од 103,1 долара по барелу, а у априлу чак 117,3 долара по барелу, што је највиша вриједност од јуна 2022. године. Након максимума у априлу, цијене су се почеле полако спуштати. У мају су цијене сирове нафте износиле 107,1 долара по барелу. У мјесецу јуну су цијене поново пале на двоцифрене цифре, износећи 85,4 долара по барелу. Разлог је привремени споразум о прекиду ватре између САД-а и Ирана, који је довео до краткотрајног опоравка протока нафте кроз Ормушки мореуз.³

¹ U.S. Energy Information Administration

² Europe Brent Spot Price FOB

³ The International Energy Agency (IEA), Oil Market Report - July 2026

Графикон 1

Извор: Приказ аутора на основу података U.S. Energy Information Administration, www.eia.gov

У Табели 1. приказани су дескриптивни статистички подаци **мјесечних просјека**⁴ цијена сирове нафте типа Брент за период I-VI 2026 у поређењу са истим периодима претходних десет година. Ако се посматрају подаци за прво полугодиште 2026. године, може се уочити да је просјек мјесечних цијена био већи једино у периоду I-VI 2022, када су цијене кулминирале под утицајем почетка ратних сукоба у Украјини. Ако посматрамо мјере варијабилности, може се закључити да су распон, просјечно одступање и стандардна девијација мјесечних просјека цијена сирове нафте далеко највиши у периоду I-VI 2026. године у односу на исте периоде претходних десет година. Са друге стране, коефицијент варијације виши је за податке о цијенама из 2020. године. Разлог су огромне флукуације цијена у 2020. години, у условима пандемије вируса корона, уз доста нижу аритметичку средину података, односно доста ниже цијене у 2020. у односу на оне из 2026. године.

Табела 1. Дескриптивни статистички подаци мјесечних просјека цијена сирове нафте типа Брент

Мјесечни просјеци	просјек	просј. одст.	ст.дев.	коэф. вар. (%)	минимум	максимум	распон
I-VI 2016	39,6	5,9	6,7	16,8	30,7	48,3	17,6
I-VI 2017	51,7	2,2	2,9	5,5	46,4	54,9	8,5
I-VI 2018	70,7	3,8	4,3	6,0	65,3	77,0	11,7
I-VI 2019	66,0	3,5	4,2	6,4	59,4	71,3	11,9
I-VI 2020	39,9	13,3	15,5	39,0	18,4	63,7	45,3
I-VI 2021	64,8	4,2	5,6	8,7	54,8	73,2	18,4
I-VI 2022	106,9	10,8	12,4	11,6	86,5	122,7	36,2
I-VI 2023	79,7	3,5	3,7	4,7	74,8	84,6	9,8
I-VI 2024	83,8	2,6	3,2	3,8	80,1	89,9	9,8
I-VI 2025	71,9	3,9	4,8	6,7	64,5	79,3	14,8
I-VI 2026	91,7	17,4	18,8	20,5	66,6	117,3	50,7

Извор: Израчун аутора на основу података U.S. Energy Information Administration, www.eia.gov

⁴ Седмичне, мјесечне и годишње цијене EIA израчунава из дневних података узимајући њихов непондерисани просјек (EIA, Definitions, Sources and Explanatory Notes)

Слични закључци могу се извући из анализе **дневних података** о цијенама сирове нафте за период I-VI 2026. у поређењу са истим периодима 2016-2025. Након максимума у 2022. години, аритметичка средина дневних цијена сирове нафте за период I-VI 2026. године највиша је од 2023. године. Са друге стране, максимална дневна цијена у периоду I-VI 2026. остварена је 7. априла а износила је високих 138,2 долара по барелу и уједно је највиша у анализираном периоду од 11 полугодишта, чак изнад максимума из периода високих цијена у I-VI 2022. Просјечно одступање дневних цијена сирове нафте и њихова стандардна девијација поново су највиши у периоду I-VI 2026, а распон између максималне и минималне забиљежене цијене износи огромних 77,1 долара по барелу.

Табела 2. Дескриптивни статистички подаци дневних података цијена сирове нафте типа Брент

дневни подаци	просјек	просј. одст.	ст. дев.	коэф. вар. (%)	минимум	максимум	распон
I-VI 2016	39,8	6,1	7,0	17,5	26,0	50,7	24,7
I-VI 2017	51,6	2,8	3,3	6,4	44,0	56,3	12,4
I-VI 2018	70,7	4,1	4,7	6,7	61,9	80,4	18,5
I-VI 2019	66,1	3,8	4,7	7,1	53,2	74,9	21,7
I-VI 2020	40,2	14,3	16,5	41,1	9,1	70,3	61,1
I-VI 2021	64,9	4,9	6,0	9,3	50,4	76,9	26,6
I-VI 2022	107,2	11,3	13,4	12,5	78,3	133,2	54,9
I-VI 2023	79,6	4,2	4,6	5,8	71,0	88,3	17,3
I-VI 2024	83,8	3,1	4,0	4,7	75,3	93,1	17,8
I-VI 2025	72,0	4,8	5,5	7,7	60,3	83,5	23,2
I-VI 2026	91,5	18,7	20,6	22,5	61,1	138,2	77,1

Извор: Израчун аутора на основу података U.S. Energy Information Administration, www.eia.gov

Занимљиво је сагледати колико су заправо износили скокови цијена сирове нафте на дневном нивоу.⁵ У цијелом анализираном периоду од 11 полугодишта, највећи дневни скок цијена сирове нафте од високих 11,4 долара по барелу забиљежен је првом полугодишту 2026. године у условима ескалације сукоба на Блиском истоку и то 12. марта, са 91 на 102,4 долара по барелу. Колико је значајан наведени скок говори чињеница да се у анализираним првим полугодиштима 2016-2021 максимални дневни раст цијена кретао у рангу од 2,4 до 5,3 долара по барелу. Осим тога, периоду од почетка марта до почетка јуна 2026. године забиљежено је чак 15 дневних скокова цијена већих од 5 долара по барелу.

Ако се посматра разлика цијена сирове нафте у периоду од 7 радних дана, највећи скок је забиљежен 8. марта 2022. године (34,6 долара по барелу). У периоду I-VI 2026. забиљежен је сљедећи по величини скок у износу од 29,1 долара по барелу и то 7. априла 2026.

Табела 3. Максимални скокови цијена у периоду, дневни и седмодневни

	I-VI 2016	I-VI 2017	I-VI 2018	I-VI 2019	I-VI 2020	I-VI 2021	I-VI 2022	I-VI 2023	I-VI 2024	I-VI 2025	I-VI 2026
<i>max:</i> $dp(x+1)-dp(x)$	3,6	2,4	3,4	3,7	5,3	3,7	8,9	6,6	3,0	5,2	11,4
<i>max:</i> $dp(x+7)-dp(x)$	7,1	5,2	7,1	5,6	9,6	6,2	34,6	12,1	7,2	12,0	29,1

Извор: Израчун аутора на основу података U.S. Energy Information Administration, www.eia

Легенда: *max:* $dp(x+1)-dp(x)$ представља максимални дневни скок цијена, док *max:* $dp(x+7)-dp(x)$ представља максимални седмодневни скок цијена у анализираном периоду. Дневни подаци односе се на објављене податке за радне дане у години, гдје викенди и нерадни дани нису укључени.

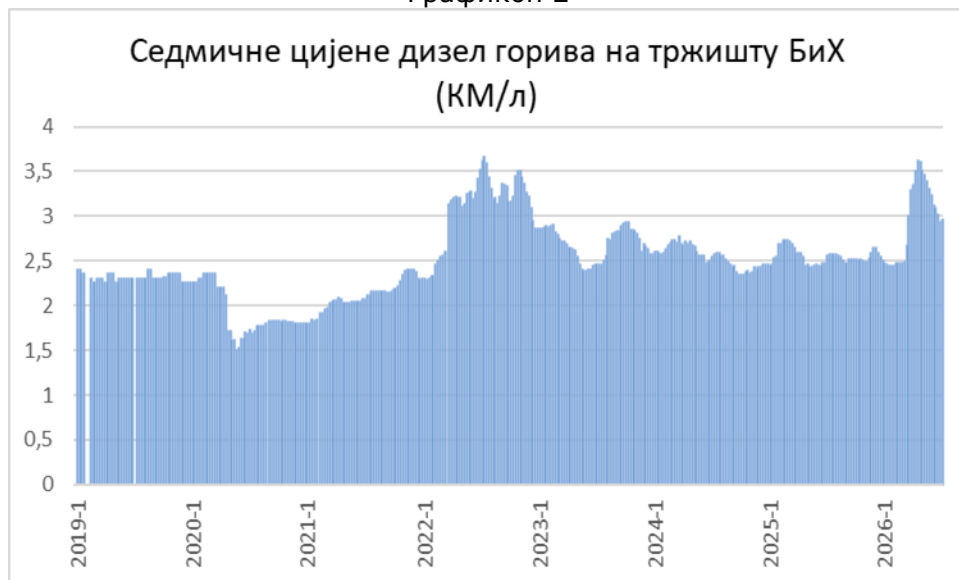
⁵ Дневни подаци односе се на објављене податке U.S. Energy Information Administration за радне дане у години, гдје викенди и нерадни дани нису укључени.

Цијене дизел горива на тржишту БиХ

Графикон 2. приказује седмичне цијене дизел горива⁶ у БиХ у периоду од 2019. до краја првог полугодишта 2026. године, које углавном прате динамику цијена сирове нафте. Након периода изразито стабилних цијена у 2019. години, цијене дизел горива на тржишту БиХ снажно су пале у прољеће 2020. године, као посљедица пандемије вируса корона. У 21. седмици 2020. године цијена дизел горива износила је свега 1,5 КМ/л. Од 22. седмице 2020. године цијене дизел горива биљеже стабилан тренд раста, који је задржан кроз читаву 2021. годину. На крају 2021. године просјечна седмична цијена дизел горива износила је 2,3 КМ/л. Дешавања у Украјини утицала су на интензивирање тренда раста цијена у 2022. години. Просјечне цијене дизел горива достигле су свој максимум од високих 3,7 КМ/л у 28. седмици 2022. године. Након тога услиједио је тренд пада цијена дизел горива све до 21. седмице 2023. године када су износиле 2,4 КМ/л. Слиједи поново тренд раста цијена дизел горива до 41. седмице 2023. године (2,9 КМ/л), па онда, са блажим изузецима, поново тренд пада све до октобра 2024. године када су се просјечне седмичне цијене кретале између 2,35-2,40 КМ/л. Након тога, поново је дошло до тренда раста цијена све до 7. седмице 2025. године када су цијене дизел горива износиле 2,7 КМ/л, док су у даљем току 2025. године благо варирале, да би на крају 2025. године износиле 2,5 КМ/л.

У 2026. години поново је наступио шок на тржишту деривата БиХ због сукоба на Блиском истоку. Просјечне седмичне цијене дизел горива на тржишту БиХ су биле стабилне све до краја 10. седмице 2026. године (8. март) на нивоу 2,5 КМ/л, а онда је наступио њихов нагли раст. До краја 16. седмице (19. април) достигле су износ од високих 3,6 КМ/л.⁷ Након тога су постепено опадале и у 27. седмици (крај првог полугодишта 2026. године) износиле 3 КМ/л.

Графикон 2

Извор: Приказ аутора на основу International Road Transport Union-а преузетих са web странице Спољнотрговинске коморе БиХ

⁶ Приказани су само подаци за дизел гориво јер је након 19. седмице 2022. године прекинуто извјештавање о цијенама за горива 95 БМБ и 98 БМБ на интернет страници Спољнотрговинске коморе БиХ са подацима International Road Transport Union-а.

⁷ 0,04 КМ по литру испод забиљеженог максимума израчунатог у на нивоу цијеле 2022. године

Графикон 3

Извор: Приказ аутора на основу International Road Transport Union-а преузетих са интернет странице Спољнотрговинске коморе БиХ

Ако се посматрају мјере дисперзије (просјечно одступање, стандардна девијација, коефицијент варијације и распон) седмичних просјека цијена дизел горива на тржишту БиХ за период I-VI 2026 у поређењу са истим периодима претходних седам година (Табела 4), могу се извући слични закључци као у случају варијабилности цијена сирове нафте. По јачини флукуација, прво полугодиште 2026. године може се „такмичити“ са годином избијања вируса корона (2020) и рата у Украјини (2022), док су цијене у осталим посматраним периодима биле релативно стабилне.

Табела 4. Дескриптивни стат. подаци седмичних података цијена дизел горива на тржишту БиХ

	I-VI 2019	I-VI 2020	I-VI 2021	I-VI 2022	I-VI 2023	I-VI 2024	I-VI 2025	I-VI 2026
просјек (непонд.)	2,3	2,0	2,0	2,9	2,7	2,6	2,6	3,0
просј. одст.	0,0	0,3	0,1	0,4	0,2	0,1	0,1	0,4
ст. дев.	0,0	0,3	0,1	0,4	0,2	0,1	0,1	0,4
коэф. вар. (%)	1,9	16,0	4,6	14,5	7,0	3,0	4,2	14,4
минимум	2,3	1,5	1,8	2,3	2,4	2,5	2,4	2,4
максимум	2,4	2,4	2,1	3,6	2,9	2,8	2,7	3,6
распон	0,2	0,9	0,3	1,3	0,5	0,3	0,3	1,2

Извор: Израчун аутора на основу International Road Transport Union-а преузетих са интернет странице Спољнотрговинске коморе БиХ

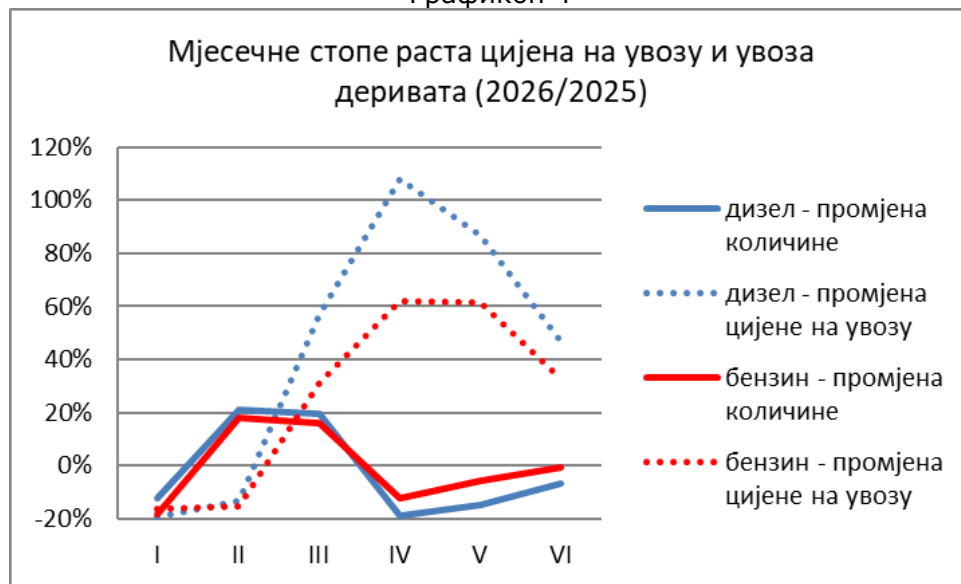
II Цијене на увозу и увоз деривата нафте у БиХ

У периоду I-VI 2026. године, увоз свих деривата нафте у БиХ износио је 900 мил литара и нижи је за 3% у односу на исти период претходне године. Посматрано по врстама деривата, увоз дизел горива је нижи за 3%, бензина за 1,5%, док је увоз свих осталих деривата заједно (лож уље, керозин, ЛПГ) био нижи за 6,9% у односу на претходну годину.

С обзиром на велики раст цијена деривата на увозу почев од марта 2026. године, занимљиво је погледати и мјесечну динамику цијена на увозу и увоза деривата унутар првог

полугодишта 2026. године (Графикон 4). У мјесецу јануару цијене на увозу у БиХ биле су испод прошлогодишњих за оба деривата, дизел и бензин, а падао је и њихов увоз у БиХ у литрима. У фебруару су цијене деривата на увозу такође биле испод прошлогодишњих, а стопе раста њиховог увоза у литрима биле су позитивне. У марту су цијене на увозу нагло порасле у односу на претходну годину, посебно за дизел гориво (преко 50% у односу на исти мјесец претходне године). Супротно закону тражње, увоз деривата нафте у БиХ у марту је такође порастао (дизел гориво +19,3%; бензин +16,3%), као одговор дистрибутера на неизвјесности и стални раст цијена сирове нафте на свјетским берзама. У мјесецу априлу су цијене на увозу ескалирале, и то дизел горива преко 100% а бензина преко 60%, у односу на април 2025. Увоз деривата у том мјесецу је почео снажно опадати. Пад увоза дизел горива износио је 18,7%, а пад увоза бензина 12,4%. У мају је настављен тренд високих стопа раста цијена на увозу, док је увоз дизел горива падао је по стопи 14,5%, а увоз бензина по стопи 5,5%. Иако и даље изразито високе, у јуну 2026. су скоро преполовљене стопе раста цијена дизел горива и бензина на увозу у односу на стопе раста у мјесецу мају исте године. У односу на исти мјесец претходне године, у јуну 2026. је забиљежен пад увоза дизел горива од 6,6%, док је код увоза бензина остварен пад од свега 0,8%.

Графикон 4

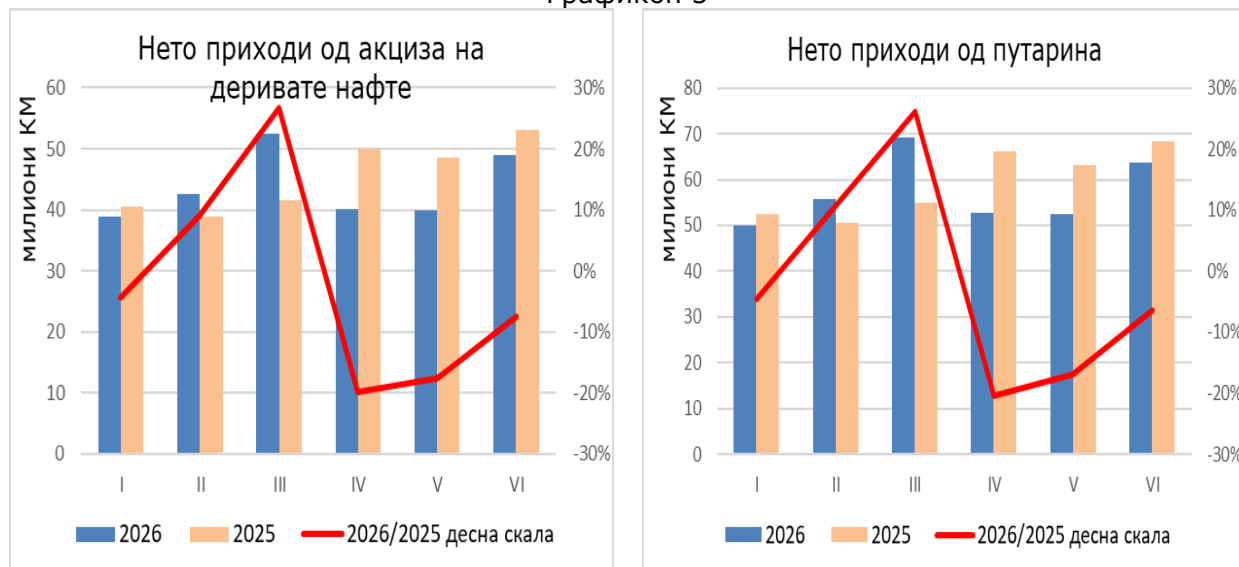

Извор: Израчун аутора на основу података УИО

III Прикупљени нето приходи на ЈР УИО по основу деривата нафте

У првом полугодишту 2026. године прикупљено је 3,4% мање нето прихода од акциза на деривате нафте и путарине заједно него у истом периоду претходне године. Прикупљени нето приходи по основу акциза на деривате нафте и путарине заједно износили су 606,9 мил КМ. Нето приходи од путарине износили су 344 мил КМ и били су за 3,2% нижи него у истом периоду претходне године. Нето приходи од акциза на деривате нафте у првом полугодишту 2026. године износили су 263 мил КМ, а њихова стопа раста у односу на исти период 2025. године била је негативна износила је -3,5%.

Графикон 5

Извор: Израчун аутора на основу података УИО

Мјесечне стопе раста нето прихода су снажно варирале, и то код прихода од акциза на деривате нафте од -19,9% (април) до +26,7% (март), а код прихода од путарина у сличном распону од -20,4% до +26,1%. Примјећује се готово идентичан образац кретања мјесечних прихода од акциза и путарине, гдје су највише стопе раста (YoY) забиљежене у мјесецу марту, у условима гомилања залиха дистрибутера након почетка сукоба на Блиском истоку.

Закључци

- Рат на Блиском истоку који је започео крајем фебруара 2026. године и блокаде Ормушког мореуза довели су до поремећаја на тржишту сирове нафте и огромних флукуација цијена, како на дневном, тако и на седмичном и мјесечном нивоу.
- Цијене сирове нафте типа Брент прекорачиле су 100 долара по барелу у марту 2026. године и задржале се на троцифреном нивоу до мјесеца маја. У мјесецу јуну, привремени споразум о прекиду ватре између САД-а и Ирана довео до краткотрајног опоравка протока нафте кроз Ормушки мореуз и спуштања цијене сирове нафте по барелу на двоцифрене нивое.
- Просјечне седмичне цијене дизел горива на тржишту БиХ су биле стабилне све до почетка марта 2026. године на нивоу око 2,5 КМ/л. Онда је наступио нагли раст. До средине априла достигле су износ од око 3,6 КМ/л, а након тога су постепено опадале и на крају првог полугодишта износиле око 3 КМ/л.
- У периоду I-VI 2026. године, увоз свих деривата нафте пао је за 3% у односу на исти период претходне године. Посматрано по врстама деривата, увоз дизел горива био је нижи за 3%, бензина за 1,5%, док је увоз свих осталих деривата заједно био нижи за 6,9% у односу на исти период претходне године.
- У првом полугодишту 2026. године прикупљено је 3,4% мање нето прихода од акциза на деривате нафте и путарине заједно него у истом периоду претходне године. Нето приходи од путарине били су за 3,2% нижи него у истом периоду претходне године, док су нето приходи од акциза на деривате нафте опали за 3,5%.

Анализа прихода од акциза на алкохол, алкохолна пића и воћну природну ракију

(пише: Мирјана Поповић, стручни савјетник - макроекономиста)

Увод

Акцизе на алкохол, алкохолна пића и воћну природну ракију (у даљем тексту: акцизе на алкохолна пића) представљају релативно мали, али континуиран сегмент система индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: БиХ) и стабилан извор јавних прихода. Осим фискалне функције, опорезивање ових производа има и шири друштвени значај, будући да акцизна политика истовремено представља инструмент пореске политике и један од механизма за ограничавање потрошње производа који могу имати негативне посљедице по јавно здравље.

Кретање прихода од акциза на алкохолна пића одражава промјене у промету и потрошњи ових производа, али и динамику увоза, домаће производње и наплате акцизних обавеза. Оно је условљено бројним економским и тржишним факторима, међу којима се посебно издвајају кретања личне потрошње, туристичка активност, сезонске осцилације потражње, структура тржишта, као и однос између домаће производње и увоза. Анализа ових прихода омогућава сагледавање динамике тржишта алкохолних пића и представља индикатор за праћење кретања у сегменту индиректних пореза.

Циљ анализе је сагледавање кретања прихода од акциза на алкохол, алкохолна пића и воћну природну ракију у БиХ кроз годишњу, кварталну и мјесечну динамику наплате, с посебним освртом на разлике између прихода остварених од домаћих и увозних производа. Посебна пажња посвећена је идентификацији трендова, сезонских образаца и промјена у структури наплате, како би се омогућило квалитетније разумијевање фактора који утичу на кретање овог сегмента акцизних прихода.

Методологија анализе

Анализа представља наставак претходно објављених анализа прихода од акциза на алкохол, алкохолна пића и воћну природну ракију у БиХ⁸ и заснована је на административним подацима Управе за индиректно опорезивање о наплаћеним приходима од акциза. Посматрани подаци обухватају укупне приходе од акциза на алкохолна пића, као и приходе остварене по основу домаћих и увозних производа.

Ради обезбјеђења упоредивости података и идентификације актуелних трендова, анализом је обухваћен период од 2021. године надаље. Из анализе је искључена 2020. година, коју су обиљежили значајни поремећаји привредних активности, међународне трговине и потрошње услед пандемије COVID-19, што би могло утицати на упоредивост резултата и интерпретацију трендова.

За потребе анализе кориштене су методе дескриптивне статистике и анализе временских серија. Кретања прихода посматрана су на годишњем, кварталном и мјесечном нивоу, при чему су стопе раста израчунате у односу на исти период претходне године. Код годишње анализе кориштено је поређење са претходном годином, док су код кварталне и мјесечне анализе стопе раста израчунате у односу на исти период претходне године. Такав приступ омогућава идентификацију трендова у наплати, процјену интензитета промјена и уочавање сезонских образаца карактеристичних за промет алкохолних пића.

⁸ О политици опорезивања алкохолних пића и наплати прихода од акциза на алкохолна пића више у: Поповић, М. (2022). "Анализа наплате прихода од акциза на алкохол, алкохолна пића и воћну природну ракију"; ОМА билтен бр. 209/210.

О кретањима наплате ових прихода и текућим трендовима више у анализама: Поповић М. (2023, 2024 и 2025), ОМА билтен бр. 219/220, 231/232, 243/244

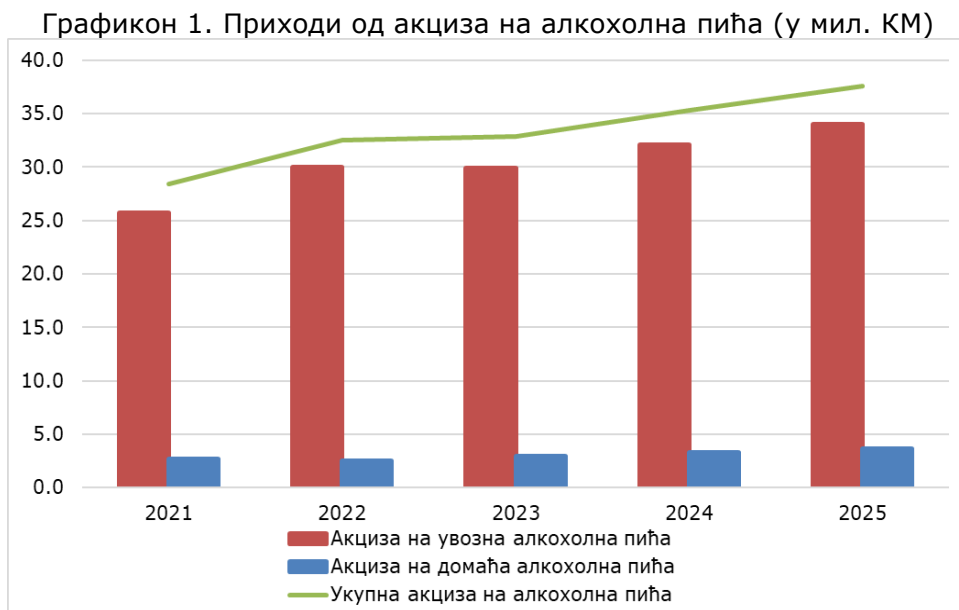
Анализа је проведена кроз три временска нивоа посматрања:

- I. Годишња анализа обухвата период 2021–2025.⁹ године и укључује преглед укупне наплате прихода од акциза на алкохолна пића, прихода од акциза на домаћа и увозна алкохолна пића, као и годишњих стопа раста за период 2022–2025. године.
- II. Квартална анализа обухвата период од првог квартала 2021. до другог квартала 2026.¹⁰ године и укључује преглед укупне наплате прихода од акциза на алкохолна пића, прихода од акциза на домаће и увозне производе, те кварталних стопа раста за период од првог квартала 2022. до другог квартала 2026. године.
- III. Мјесечна анализа обухвата период од јануара 2021. до јуна 2026.¹¹ године и укључује преглед мјесечне наплате укупних прихода од акциза на алкохолна пића, прихода од акциза на домаће и увозне производе, као и мјесечних стопа раста за период јануар 2022. – јуни 2026. године.

Резултати анализе приказани су кроз апсолутне вриједности наплаћених прихода, стопе раста и структурне показатеље, с циљем пружања свеобухватног прегледа кретања прихода од акциза на алкохол, алкохолна пића и воћну природну ракију те идентификације кључних трендова у овом сегменту индиректног опорезивања у БиХ.

1. Годишње кретање прихода од акциза на алкохолна пића

Кретање прихода од акциза на алкохолна пића одражава ниво потрошње алкохолних производа, али и структуру тржишта са аспекта поријекла производа, односно односа између увозних и домаћих алкохолних пића. **Графиком 1 приказано је кретање годишње наплате прихода од акциза на алкохолна пића у периоду 2021–2025. године, изражено у милионима КМ.** Поред укупне наплате, приказана је и структура прихода према поријеклу алкохолних пића, односно посебно су приказани приходи од акциза на увозна и домаћа алкохолна пића.

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

⁹ Посљедњи расположиви годишњи подаци

¹⁰ Посљедњи расположиви квартални подаци

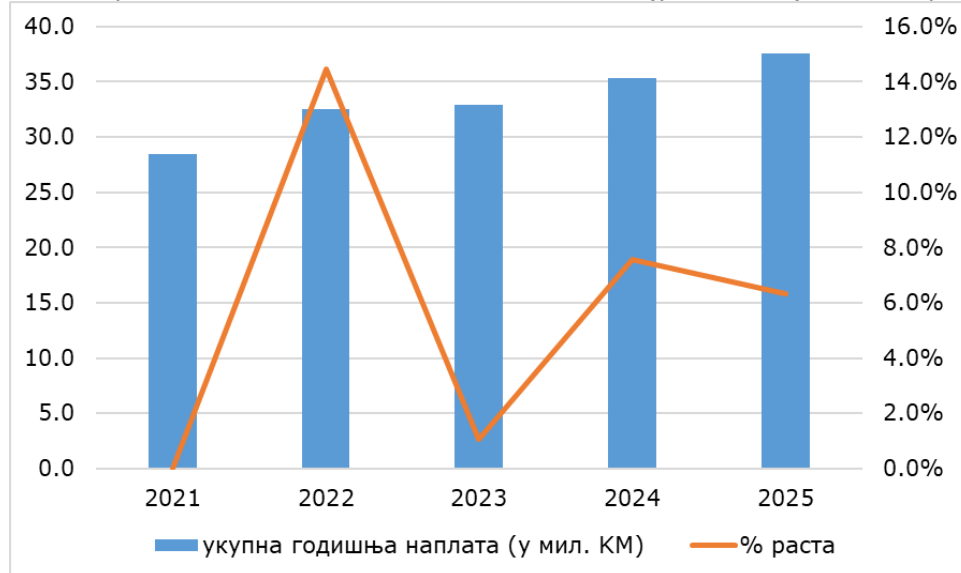
¹¹ Посљедњи расположиви мјесечни подаци

У посматраном периоду уочава се **узлазни тренд укупне наплате прихода од акциза на алкохолна пића**, уз раст прихода у готово свим годинама. Истовремено, графикон показује изражену доминацију прихода од акциза на **увозна алкохолна пића**, док су приходи од домаћих алкохолних пића знатно мањег обима. Иако се током периода уочава постепено повећање наплате акциза на домаћа алкохолна пића, структура укупних прихода остаје релативно стабилна, са доминантним учешћем увозних производа.

1.1. Годишње кретање укупних прихода од акциза на алкохолна пића

Графиконом 2 приказана је годишња наплата укупних прихода од акциза на алкохолна пића за период 2021–2025. године, изражена у милионима КМ (лијева вертикална оса), као и годишња стопа раста ових прихода за период 2022–2025. године (десна вертикална оса).

Графикон 2. Приходи од акциза на алкохолна пића (у мил. КМ) и стопа раста (%)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

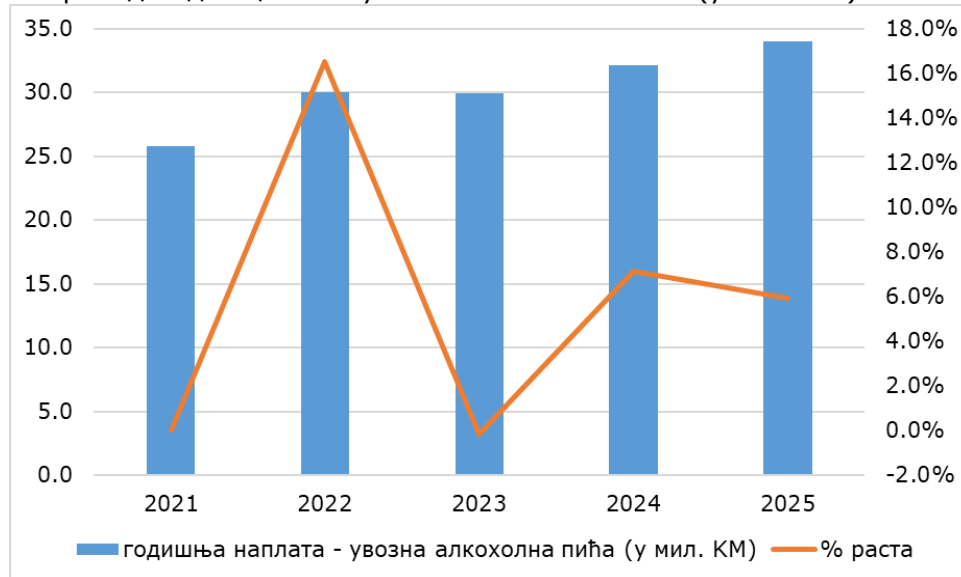
У 2022. години забиљежен је **највећи раст прихода од акциза на алкохолна пића у посматраном периоду, од 14,4% у односу на претходну годину**. Овако изражен раст може се повезати са опоравком потрошње након пандемије COVID-19, односно постепеним нормализовањем рада угоститељских објеката и повећаном потрошњом алкохолних производа. У 2023. години раст прихода био је знатно умјеренији и износио је **1,1%**, што указује на стабилизацију наплате након снажног повећања у претходној години. У 2024. години поново је забиљежено **израженије повећање наплате од 7,6%**, чиме је настављен узлазни тренд укупних прихода од акциза на алкохолна пића. У 2025. години приходи су наставили расти, уз годишњу стопу раста од **6,3%**, чиме је задржан позитиван тренд наплате и остварен највиши ниво наплате прихода од акциза на алкохолна пића у посматраном периоду.

Посматрано у цјелини, кретање ових прихода у периоду 2021–2025. године карактерише растући тренд, али уз промјењиву динамику, при чему је након изразитог повећања у 2022. години услједило успоравање раста у 2023., а затим поновно убрзање у 2024. и 2025. години.

1.2. Годишње кретање прихода од акциза на увозна алкохолна пића

Графиком 3 приказана је годишња наплата прихода од акциза на увозна алкохолна пића за период 2021-2025. године, изражена у милионима КМ (лијева вертикална оса) и годишња стопа раста ових прихода у периоду 2022-2025. године (десна вертикална оса).

Графикон 3. Приходи од акциза на увозна алкохолна пића (у мил. КМ) и стопа раста (%)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

У посматраном периоду наплата прихода од акциза на увозна алкохолна пића биљежи претежно растући тренд, уз краткотрајну стагнацију у 2023. години. У 2022. години забиљежен је изражен раст прихода од 16,5% у односу на претходну годину, што представља и највећу годишњу стопу раста у посматраном периоду. Овакво кретање временски се подудара са периодом опоравка привредне активности и потрошње након пандемије, уз истовремени раст увозне компоненте наплате.

Током 2023. године дошло је до благог пада од 0,2%, што указује на релативну стабилизацију наплате ових прихода, уз могуће прилагођавање обима увоза и потрошње. Већ у 2024. години поново је остварен раст од 7,1%, чему су могли допринијети повећана потражња и промјене у структури потрошње алкохолних пића.

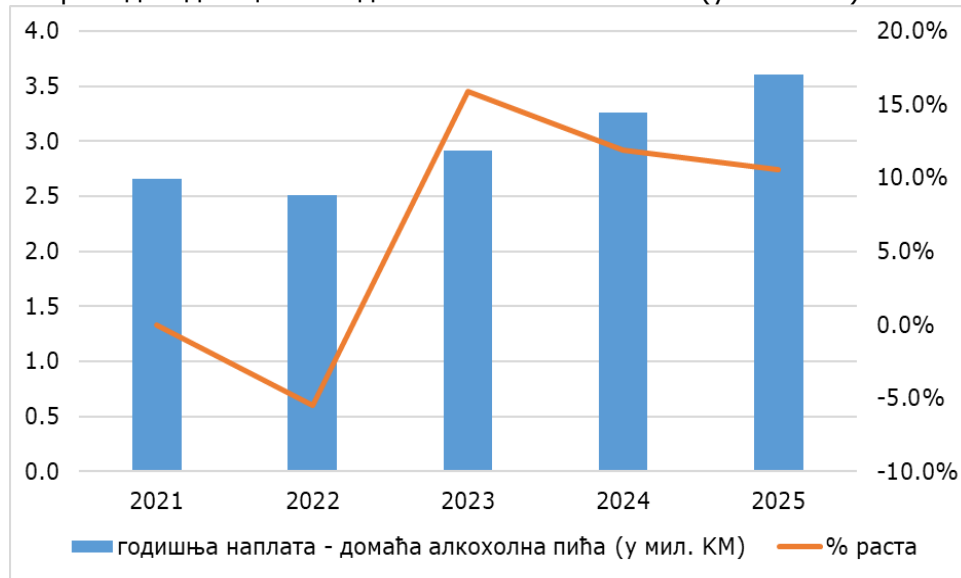
Позитиван тренд настављен је и у 2025. години, када је наплата повећана за 5,9% у односу на 2024. годину. Иако је стопа раста била нешто нижа него у претходној години, наставак раста довео је до тога да су у 2025. години приходи од акциза на увозна алкохолна пића достигли највиши ниво у посматраном периоду.

Укупно посматрано, кретање ових прихода од 2021. до 2025. године карактерише изражен раст у 2022. години, готово потпуна стагнација у 2023. години, након чега слиједе двије узастопне године раста и достизање највишег нивоа наплате у 2025. години.

1.3. Годишње кретање прихода од акциза на домаћа алкохолна пића

Графиком 4 приказана је годишња наплата прихода од акциза на домаћа алкохолна пића за период 2021-2025. године, изражена у милионима КМ (лијева вертикална оса) и годишња стопа раста ових прихода у периоду 2022-2025. године (десна вертикална оса).

Графикон 4. Приходи од акциза на домаћа алкохолна пића (у мил. КМ) и стопа раста (%)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Годишња наплата прихода од акциза на домаћа алкохолна пића у посматраном периоду показује промјењиво кретање, са израженим осцилацијама у стопама годишњег раста. У 2022. години забиљежен је пад од 5,5% у односу на претходну годину, што може указивати на смањење домаће производње и потрошње алкохолних пића, односно промјене у потрошачким навикама.

У 2023. години долази до значајног преокрета, када је остварен раст од 15,9%, што представља највећу годишњу стопу раста прихода у посматраном периоду. Овакво кретање може бити повезано са повећањем производње и потрошње домаћих алкохолних пића, као и интензивирањем наплате акциза.

Позитиван тренд настављен је и у 2024. години, када су приходи повећани за 11,9% у односу на претходну годину. Иако је стопа раста била нешто нижа него у 2023. години, наставак двоцифреног раста указује на задржавање позитивне динамике наплате ових прихода.

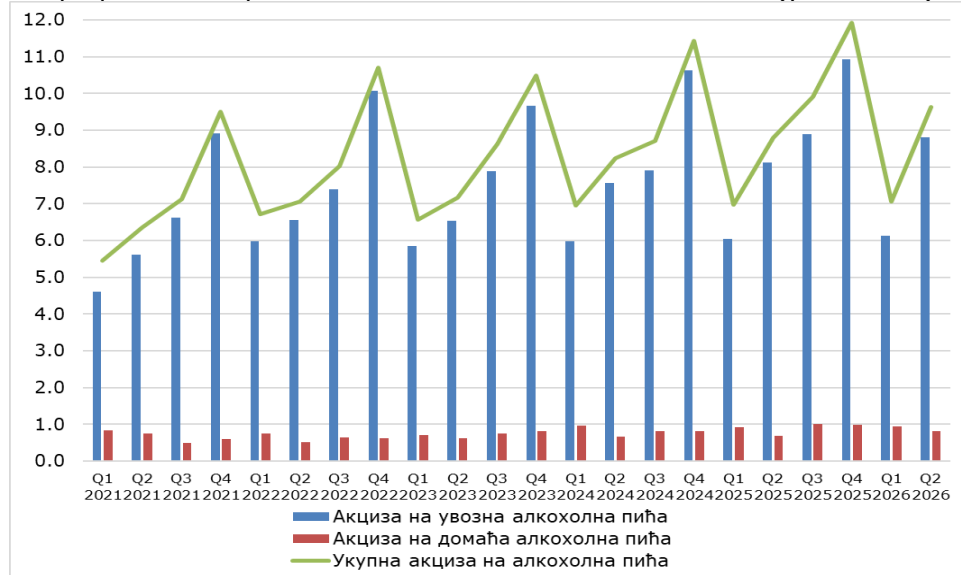
У 2025. години остварен је раст од 10,6% у односу на 2024. годину чиме је настављен континуитет раста трећу годину заредом, а приходи од акциза на домаћа алкохолна пића достигли су највиши ниво у посматраном периоду.

Свеобухватно, након пада у 2022. години, приходи од акциза на домаћа алкохолна пића биљеже снажан опоравак и континуиран раст током 2023–2025. године, при чему су све три године остварене двоцифрене стопе раста.

2. Квартално кретање прихода од акциза на алкохолна пића

Графиконом 5 приказана је квартална динамика кретања наплате укупних прихода од акциза на алкохолна пића, прихода од акциза на увозна и домаћа алкохолна пића за период од првог квартала (Q1) 2021. године до другог квартала (Q2) 2026. године, изражена у милионима КМ.

Графикон 5. Приходи од акциза на алкохолна пића (у мил. КМ)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

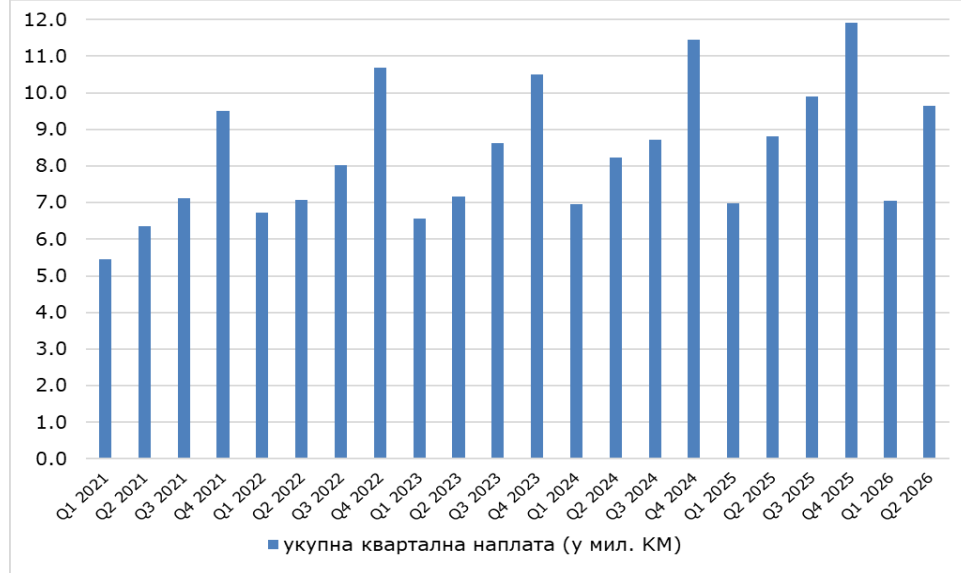
Код укупних прихода и посебно код увозне компоненте уочава се изражен сезонски образац. У укупној наплати прихода од акциза на алкохолна пића доминирају акцизе на увозна алкохолна пића, чије квартално кретање у великој мјери одређује динамику укупних прихода. Код ове категорије уочавају се највиши нивои наплате у четвртим кварталима, након којих слиједи смањење у првом кварталу наредне године, уз поновно повећање током другог и трећег квартала.

Приходи од акциза на домаћа алкохолна пића знатно су мањи у односу на приходе од увозних алкохолних пића и показују израженије кварталне осцилације, без стабилног сезонског обрасца који би се понављао из године у годину. Највиши нивои наплате домаће компоненте остварују се у различитим кварталима, што указује да њено кретање није одређено истим сезонским обрасцем који је изражен код увозних алкохолних пића. Истовремено, кроз посматрани период уочава се постепено повећавање нивоа наплате, посебно код увозних алкохолних пића.

2.1. Квартално кретање укупних прихода од акциза на алкохолна пића

Графиконом 6 приказана је квартална наплата укупних прихода од акциза на алкохолна пића за период Q1 2021–Q2 2026. године, изражена у милионима КМ.

Графикон 6. Укупни приходи од акциза на алкохолна пића (у мил. КМ)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

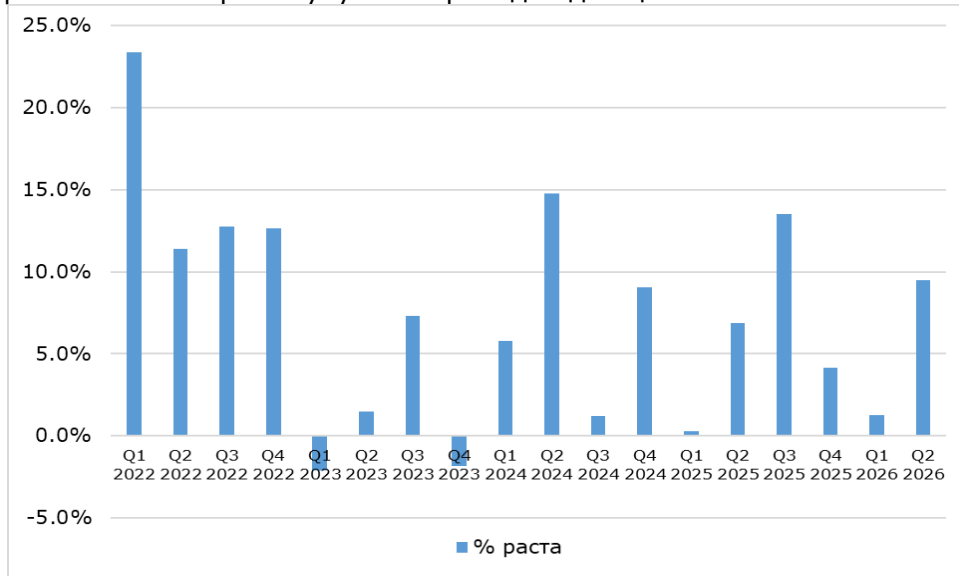
Из графикона је видљиво да се током посматраног периода испољава изражен сезонски образац кретања прихода, који се понавља из године у годину. Најнижа наплата углавном се остварује у првом кварталу, након чега слиједи повећање у другом и трећем кварталу, док се највиши ниво прихода у правилу остварује у четвртном кварталу. Оваква динамика указује на већу концентрацију потрошње алкохолних пића у завршном дијелу године, односно на изражен сезонски карактер наплате акциза.

Истовремено, уочава се да се сезонски врхови наплате кроз посматрани период постепено помјерају на виши ниво, што указује на растућу основу наплате уз задржавање карактеристичног сезонског обрасца. Након пада у првом кварталу, приходи се током другог и трећег квартала поново повећавају, да би у четвртном кварталу достигли највиши ниво. Овакво кретање посебно је изражено у посљедњим годинама посматраног периода.

Посматрано у цјелини, квартална динамика потврђује да сезоналност представља једно од кључних обиљежја наплате прихода од акциза на алкохолна пића. Истовремено, раст нивоа наплате у већем дијелу посматраног периода указује да се, поред сезонских осцилација, формира и узлазни тренд укупних прихода, при чему је највиши ниво наплате остварен на крају 2025. године. Подаци за прву половину 2026. године за сада указују на наставак релативно високог нивоа наплате, уз задржавање уобичајене сезонске динамике.

Графиконом 7 приказана је квартална стопа раста укупних прихода од акциза на алкохолна пића за период Q1 2022–Q2 2026. године.

Графикон 7. Стопа раста укупних прихода од акциза на алкохолна пића (%)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Квартално кретање стопе раста прихода од акциза на алкохолна пића показује изражене осцилације између појединих квартала, што указује на промјењиву динамику наплате током посматраног периода. Највећа стопа раста забиљежена је у Q1 2022. године и износила је 23,4%, након чега су током исте године остварене релативно високе стопе раста у свим кварталима. Оваква динамика указује на посебно снажан раст наплате у 2022. години у односу на одговарајуће кварталне претходне године.

У наредном периоду стопе раста постају промјењивије. Након високих стопа у 2022. години, у Q1 2023. године забиљежен је пад од 2,1%, док је пад од 1,9% регистрован и у Q4 2023. године. У осталим кварталима 2023. године остварене су позитивне, али углавном умјерене стопе раста. Већ током 2024. године поново су забиљежена израженија повећања, при чему је посебно издвојен раст од 14,8% у Q2, док је у Q3 раст био знатно умјеренији.

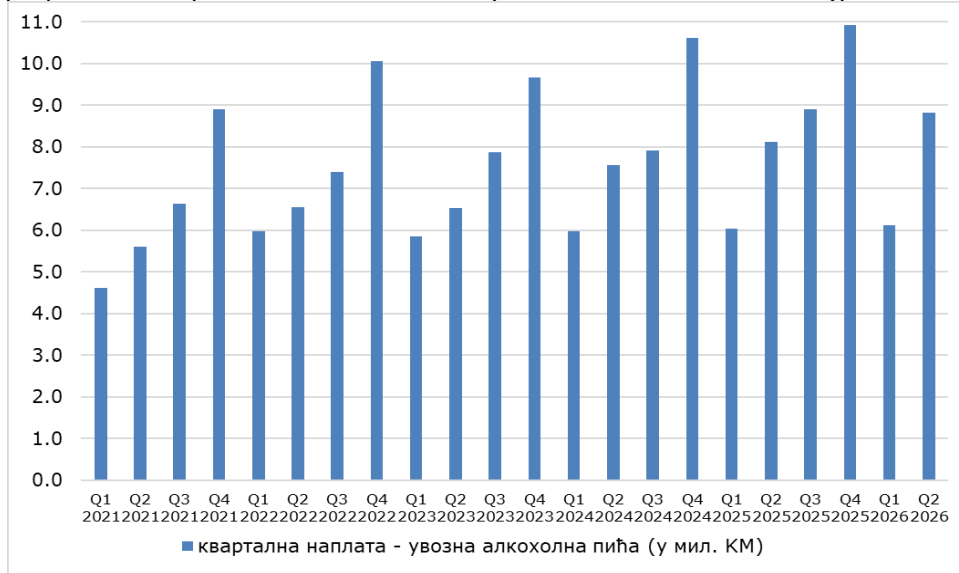
Позитивна динамика настављена је и током 2025. године, уз посебно изражен раст од 13,5% у Q3, након чега је у Q4 остварена нешто умјеренија стопа раста. У првој половини 2026. године приходи су такође наставили расти, при чему је у Q2 забиљежено повећање од 9,5% у односу на исти квартал претходне године.

Након изразито снажног раста током 2022. године, кварталне стопе раста у наредним годинама показују смирењу и промјењивију динамику, уз смјењивање позитивних и негативних стопа. Истовремено, смјена периода убрзања и успоравања раста потврђује да се кретање прихода, поред сезонских образаца, одвија под утицајем промјена у потрошњи, увозу и домаћој производњи алкохолних пића, као и базних ефеката из претходних периода.

2.2. Квартално кретање прихода од акциза на увозна алкохолна пића

Графиконом 8 приказана је квартална наплата прихода од акциза на увозна алкохолна пића за период Q1 2021–Q2 2026. године, изражена у милионима КМ.

Графикон 8. Приходи од акциза на увозна алкохолна пића (у мил. КМ)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Квартална наплата прихода од акциза на увозна алкохолна пића показује изражен сезонски образац, са најнижим нивоима наплате углавном у првим кварталима, након чега слиједи постепено повећање током другог и трећег квартала и достизање највиших вриједности у четвртном кварталу. Овакав образац присутан је током цијелог посматраног периода, при чему се сезонски врхови наплате кроз године углавном помјерају на виши ниво.

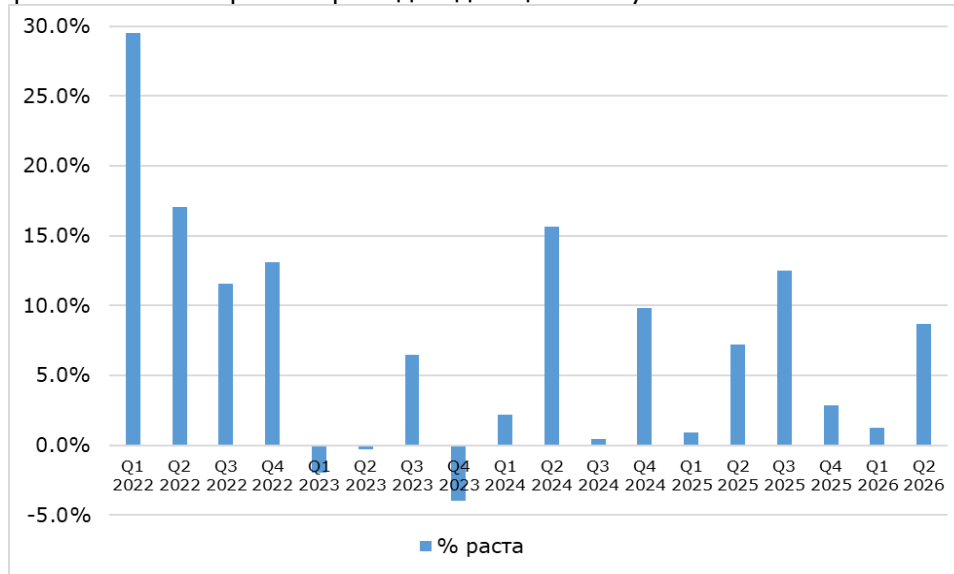
Највиши ниво кварталне наплате у посматраном периоду остварен је у Q4 2025. године. Истовремено, уочава се да су и нивои наплате у другим и трећим кварталима посљедњих година виши у односу на почетак посматраног периода, уз задржавање изражене сезоналности.

С обзиром на доминантан удио увозних алкохолних пића у укупним приходима од акциза на алкохолна пића, њихово квартално кретање у великој мјери одређује и динамику укупне наплате. Због тога су сезонске осцилације код увозних алкохолних пића готово у потпуности пренесене на укупне приходе, при чему се посебно издвајају повећане вриједности наплате у завршном дијелу године.

Посматрано у цјелини, кретање прихода од акциза на увозна алкохолна пића карактеришу изражена сезоналност и постепено повећавање нивоа наплате, уз највише вриједности концентрисане у четвртим кварталима. Оваква динамика потврђује значај увозних алкохолних пића за укупну наплату акциза на алкохолна пића и представља основу за разумијевање укупних кварталних кретања прихода у посматраном периоду.

Графиконом 9 приказана је квартална стопа раста прихода од акциза на увозна алкохолна пића за период Q1 2022–Q2 2026. године.

Графикон 9. Стопа раста прихода од акциза на увозна алкохолна пића (%)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Кретање кварталних стопа раста прихода од акциза на увозна алкохолна пића показује изражене осцилације током посматраног периода. Највећи раст забиљежен је у Q1 2022. године, када је наплата повећана за 29,5% у односу на исти квартал претходне године. Високе стопе раста забиљежене су и у осталим кварталима 2022. године, чиме је ова година издвојена као период посебно снажне динамике наплате у односу на 2021. годину.

Током 2023. године дошло је до значајног успоравања раста. У Q1 наплата је смањена за 1,7%, док је у Q2 задржана приближно на нивоу истог квартала претходне године. Након умјереног раста у Q3, у Q4 је поново забиљежен пад од 3,8%. Оваква кретања представљају период релативне стабилизације након снажног раста оствареног током претходне године.

У 2024. години динамика раста поново је ојачала, при чему је посебно изражено повећање остварено у Q2, са стопом раста од 15,7%, док су позитивне стопе забиљежене и у осталим кварталима. Позитиван тренд настављен је и током 2025. године, када су приходи расли у свим кварталима, уз најизраженији раст у Q3 од 12,5%. У првој половини 2026. године раст је настављен, при чему је након скромног повећања у Q1, у Q2 остварена стопа раста од 8,7%.

Посматрано у цјелини, кварталне стопе раста указују на снажан опоравак и убрзање наплате у 2022. години, након чега слиједи период успоравања и стабилизације у 2023. години, а затим поновно јачање раста током 2024. и 2025. године. Иако су стопе раста осцилирале између појединих квартала, у новијем периоду преовладавају позитивне стопе, што указује на наставак позитивне динамике наплате ових прихода.

2.3. Квартално кретање прихода од акциза на домаћа алкохолна пића

Графиконом 10 приказана је квартална наплата прихода од акциза на домаћа алкохолна пића за период Q1 2021–Q2 2026. године, изражена у милионима КМ.

Графикон 10. Приходи од акциза на домаћа алкохолна пића (у мил. КМ)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

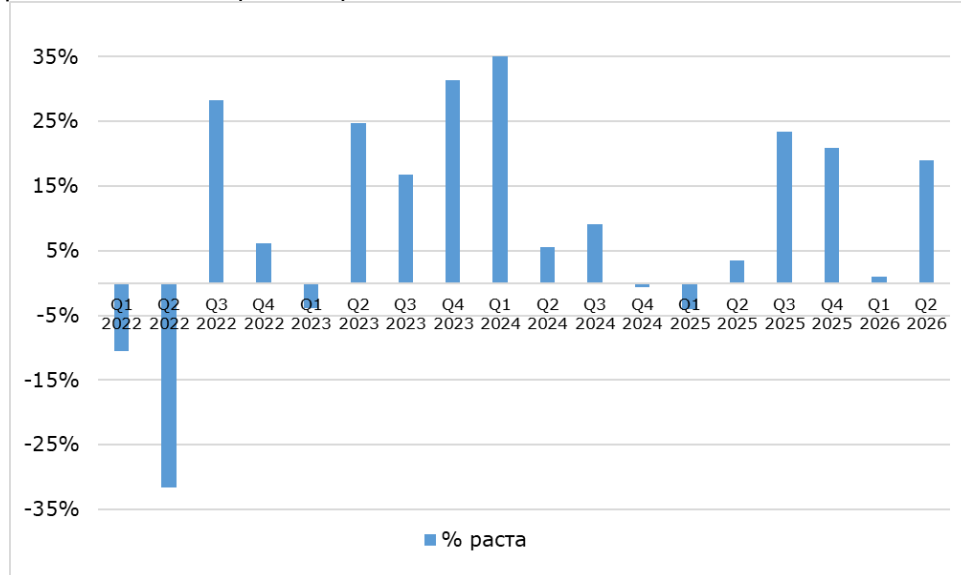
Квартална наплата прихода од акциза на домаћа алкохолна пића показује промјенљива кретања током посматраног периода, без јасно израженог сезонског обрасца. У почетним годинама присутне су израженије осцилације између квартала, док се од 2023. године уочава постепено повећање нивоа наплате, уз повремена одступања.

Посебно изражен раст видљив је у Q1 2024. и другој половини 2025. године, када се наплата у већем броју квартала задржава на вишем нивоу у односу на ранији период. У првој половини 2026. године долази до одређеног смањења, али наплата и даље остаје релативно висока у односу на раније године.

Кретање кварталне наплате указује на постепено јачање прихода од акциза на домаћа алкохолна пића у посљедњим годинама, али уз и даље присутне кварталне осцилације. На оваква кретања могу утицати промјене у домаћој производњи и потрошњи, структури и доступности понуде, цјеновној конкурентности домаћих производа у односу на увозна пића, као и динамици наплате акцизних обавеза.

Графиконом 11 приказана је квартална стопа раста прихода од акциза на домаћа алкохолна пића за период Q1 2022–Q2 2026. године.

Графикон 11. Стопа раста прихода од акциза на домаћа алкохолна пића (%)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Кварталне стопе раста прихода од акциза на домаћа алкохолна пића показују изражене осцилације током посматраног периода, нарочито у првим годинама. У 2022. години кретања су била посебно промјенљива, од пада прихода од 10,6% у првом кварталу и чак 31,7% у другом кварталу, до снажног раста од 28,3% у трећем кварталу и успоравања раста у Q4.

Током 2023. године динамика је нешто стабилнија, али су и даље присутне значајне кварталне промјене. Након благог пада у првом кварталу, у другом и трећем кварталу остварене су стопе раста од 24,7% и 16,7%, док је у четвртном кварталу раст додатно убрзан на 31,4%.

Највиша квартална стопа раста у цијелом посматраном периоду забиљежена је у првом кварталу 2024. године, када је достигла 35,0%. Након тога долази до успоравања раста, а у Q4 2024. и Q1 2025. године и до преласка у негативне стопе, након чега се раст поново убрзава. Од другог квартала 2025. године поново долази до убрзавања раста, који у трећем кварталу достиже повећање од 23,4%, а у четвртном кварталу 20,8%. У првој половини 2026. године раст се успорава, уз готово стагнантан ниво у првом кварталу, док је у другом кварталу поново забиљежена релативно висока стопа раста од 19,0%.

Посматрано у цјелини, кретање стопа раста указује на изразиту кварталну волатилност прихода од акциза на домаћа алкохолна пића, без стабилног сезонског обрасца. Ипак, након осцилација карактеристичних за почетак периода, уочава се тенденција чешћег остваривања позитивних стопа раста и вишег нивоа наплате у периоду од 2024–2026. године, што указује на повољнију динамику наплате у посљедњим годинама.

3. Мјесечно кретање прихода од акциза на алкохолна пића

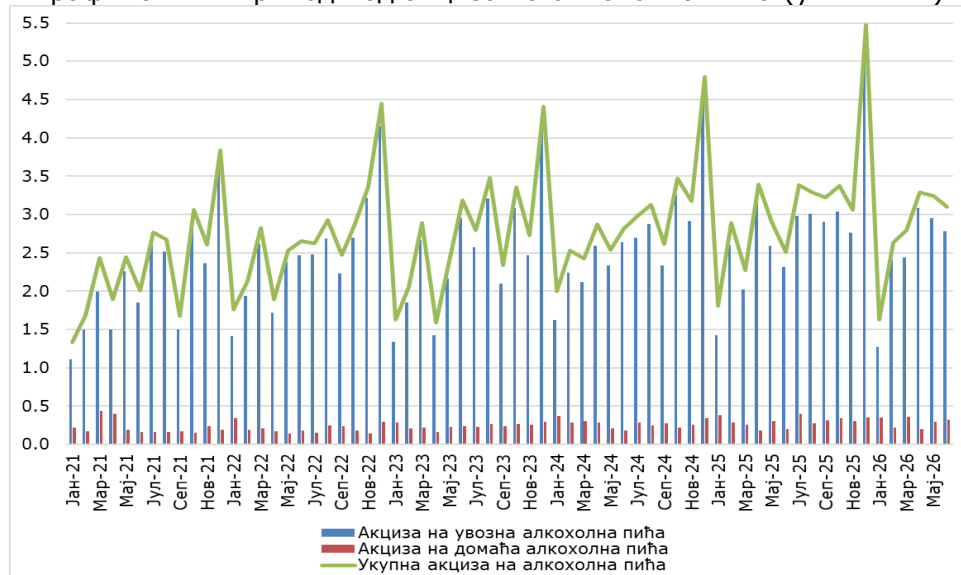
Мјесечна динамика наплате прихода од акциза на алкохолна пића приказана је за период од јануара 2021. до јуна 2026. године. Мјесечни приказ омогућава детаљнији увид у кретање ових прихода и препознавање краткорочних промјена и осцилација које се на годишњем и кварталном нивоу могу изгубити.

На мјесечно кретање ових прихода утиче већи број фактора, укључујући сезонске обрасце потрошње, промјене цијена и инфлациона кретања, промјене у куповној моћи становништва, као и промјене у обиму и структури домаће и увозне потрошње алкохолних пића. Овакав

приказ омогућава сагледавање интензитета и континуитета промјена наплате, као и идентификовање мјесеци са израженим одступањима у односу на уобичајена кретања.

Графиконом 12 приказано је мјесечно кретање укупних прихода од акциза на алкохолна пића и прихода од акциза на увозна и домаћа алкохолна пића за период јануар 2021. - јуни 2026. године, изражено у милионима КМ.

Графикон 12. Приходи од акциза на алкохолна пића (у мил. КМ)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Мјесечно кретање прихода од акциза на алкохолна пића показује изражену промјенљивост током посматраног периода, при чему укупна наплата углавном прати кретање прихода од акциза на увозна алкохолна пића. Приходи од увозних алкохолних пића имају доминантно учешће у укупној наплати и у великој мјери одређују њену укупну динамику, док су приходи од домаћих алкохолних пића знатно мањег обима, али показују израженије осцилације на мјесечном нивоу.

Код укупних прихода уочавају се повремени нагли скокови, праћени падовима у наредним мјесецима, што указује на изражену мјесечну волатилност наплате. Иако су осцилације присутне током цијелог посматраног периода, у другој половини периода уочава се нешто виши ниво укупне наплате у односу на почетне године.

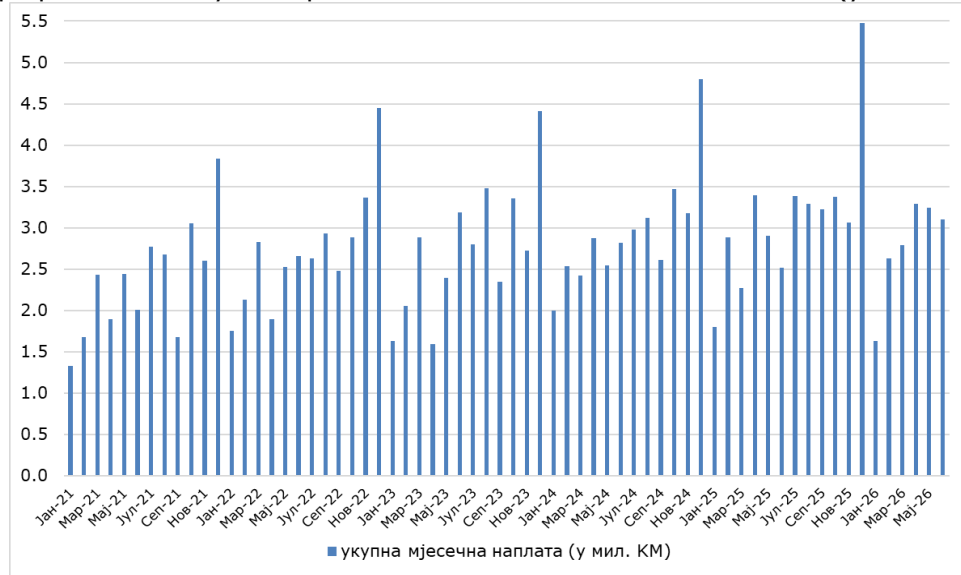
Кретање прихода од акциза на алкохолна пића показује и одређене сезонске карактеристике, са израженијим повећањем наплате у појединим мјесецима, нарочито током љетних и предновогодишњих периода, док су у појединим почетним мјесецима године присутна нижа остварења. Међутим, сезонски образац није потпуно уједначен из године у годину, јер на мјесечну динамику утичу и други фактори, укључујући промјене у потрошњи, цијене, куповна моћ становништва, структура понуде, као и динамика увоза и домаће производње алкохолних пића.

Мјесечна динамика потврђује доминантан значај прихода од акциза на увозна алкохолна пића за укупну наплату, док домаћа алкохолна пића имају знатно мањи допринос укупним приходима и израженије мјесечне осцилације.

3.1. Мјесечно кретање укупних прихода од акциза на алкохолна пића

Графиком 13 приказана је мјесечна наплата укупних прихода од акциза на алкохолна пића за период јануар 2021. – јуни 2026. године, изражена у милионима КМ.

Графикон 13. Укупни приходи од акциза на алкохолна пића (у мил. КМ)

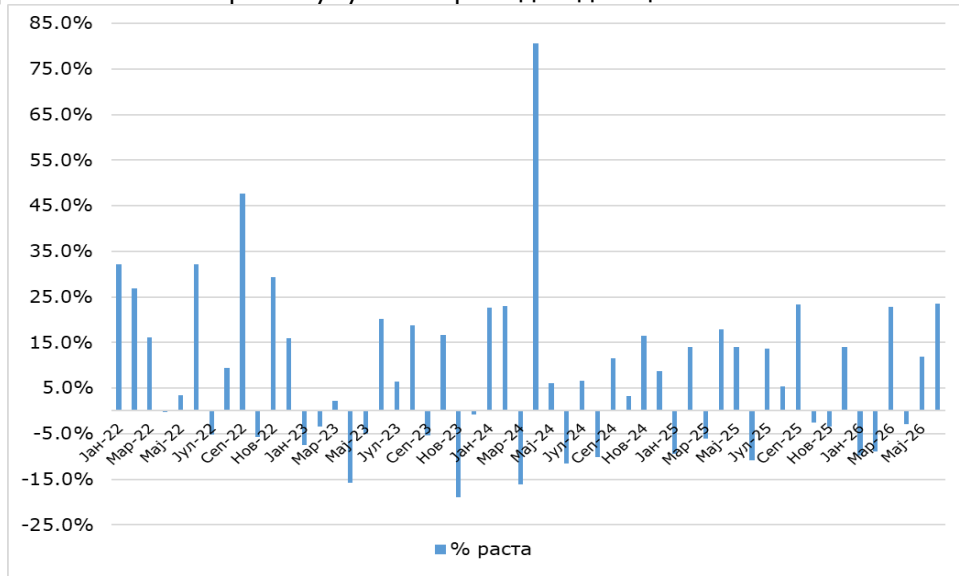
Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Посматрана динамика указује на изражене осцилације у наплати током године, уз присутну сезонску компоненту. У већини година нижи нивои наплате биљеже се на почетку године, након чега слиједи постепено повећање и израженија динамика током средине и друге половине године. Уочавају се периоди интензивнијег раста наплате, нарочито током љетних и јесењих мјесеци, док су најслабија остварења углавном карактеристична за почетак године. Поред сезонских кретања, присутне су и повремене израженије мјесечне осцилације, односно одступања од уобичајеног обрасца. У завршним мјесецима појединих година наплата је посебно изражена, што може указивати на појачану потрошњу алкохолних пића у периоду празника, као и на динамику реализације пореских обавеза.

Посматрано кроз цијели период, уочава се тенденција постепеног помјерања мјесечних остварења на виши ниво, уз задржавање карактеристичних сезонских осцилација. Посебно изражена колебања присутна су у посљедњим мјесецима посматраног периода, када се смјењују мјесеци са релативно високим и нижим нивоима наплате.

Графиком 14 приказана је мјесечна стопа раста укупних прихода од акциза на алкохолна пића за период јануар 2022. – јуни 2026. године, а у односу на исти мјесец претходне године.

Графикон 14. Стопа раста укупних прихода од акциза на алкохолна пића (%)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

У анализираном периоду мјесечна наплата прихода од акциза на алкохолна пића показује изражене осцилације, уз повремено врло високе стопе раста у односу на исти мјесец претходне године. Највећи раст укупних мјесечних прихода забиљежен је у априлу 2024. године, када је наплата била већа за 80,6% у односу на април претходне године. Овако изражено повећање представља значајно одступање од уобичајене мјесечне динамике и може се повезати са специфичном динамиком пријављивања и измиривања обавеза у том мјесецу. Значајно повећање евидентирано је такође у септембру 2022. године, када је наплата била већа за 47,6% у односу на септембар 2021. године.

Током 2025. године динамика наплате била је већим дијелом позитивна у односу на исте мјесеце претходне године. Најизраженије повећање остварено је у септембру, када је наплата била већа за 23,2%. Истовремено, негативна кретања у појединим мјесецима била су умјерена и нису значајније утицала на укупну позитивну динамику наплате током године.

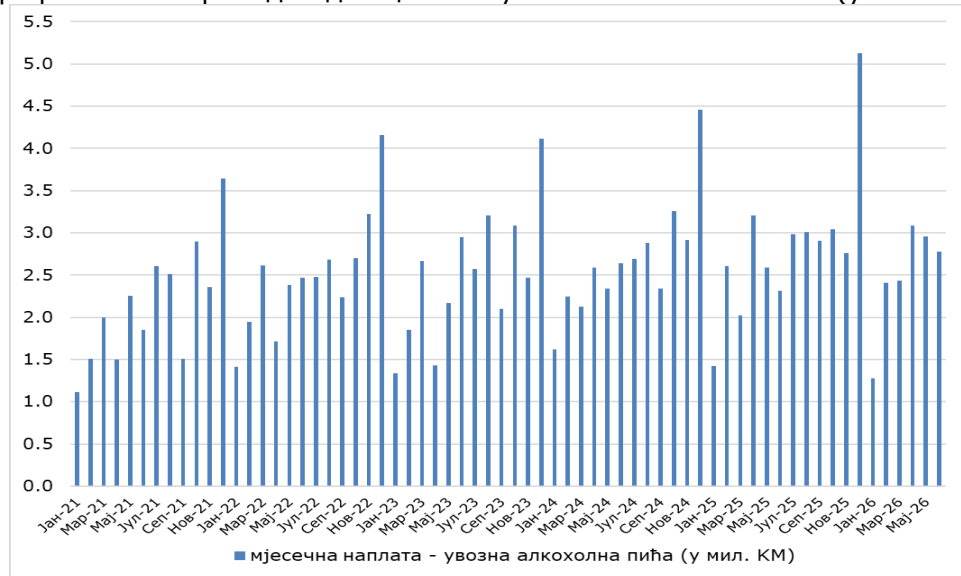
У првих шест мјесеци 2026. године кретање наплате било је неуједначено. У јануару и фебруару евидентирано је смањење прихода у односу на исте мјесеце 2025. године, док је у марту забиљежен нешто већи раст. Након поновног смањења у априлу, позитивна динамика настављена је у мају и јуну.

Посматрано у цјелини, мјесечна динамика указује на релативно промјењиво кретање прихода од акциза на алкохолна пића, при чему се периоди раста смјењују са повременим падовима. Поред уобичајене сезонске компоненте, на мјесечна остварења могу утицати и промјене у динамици набавке и потрошње, као и временски распоред пријављивања и уплате акциза, због чега појединачни мјесечни подаци могу значајније одступати од кретања у претходној години.

3.2. Мјесечно кретање прихода од акциза на увозна алкохолна пића

Графиконом 15 приказано је мјесечно кретање наплате прихода од акциза на увозна алкохолна пића за период јануар 2021. – јуни 2026. године, изражено у милионима КМ.

Графикон 15. Приходи од акциза на увозна алкохолна пића (у мил. КМ)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Мјесечна наплата показује изражене осцилације током цијелог посматраног периода, при чему је јасно уочљив понављајући сезонски образац. Нижи нивои наплате углавном су карактеристични за почетак године, посебно јануар, док се интензивнија наплата остварује током љетних мјесеци, као и у завршном дијелу године.

Током већег дијела посматраног периода уочава се тенденција повећања наплате у периоду од прољећа према љетним мјесецима, уз израженија остварења током јула и августа. Након тога, наплата у појединим мјесецима може осцилирати, али се поново повећава крајем године, при чему се децембар издваја као мјесец са изразито високим нивоом наплате. Оваква кретања указују на значајну сезонску компоненту у наплати акциза на увозна алкохолна пића.

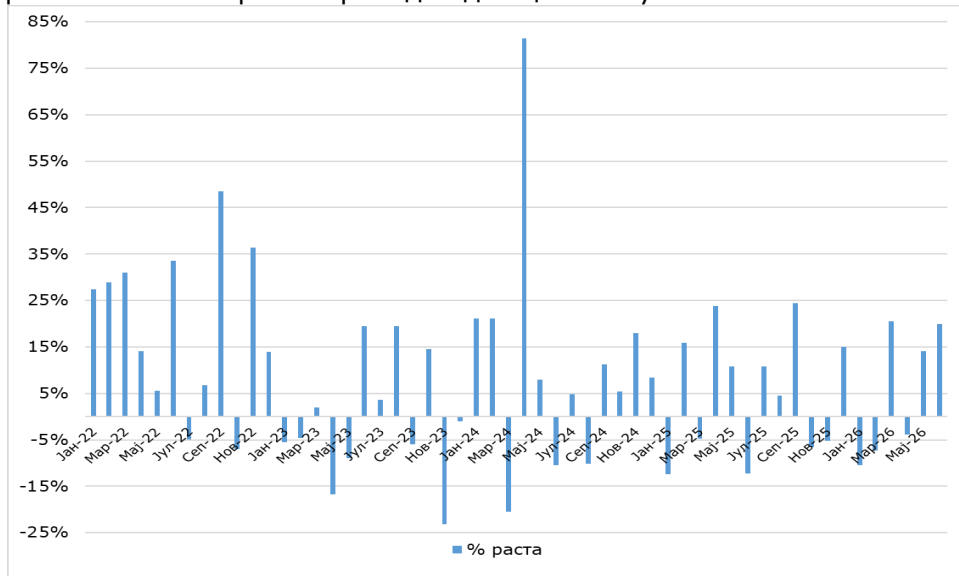
У новијем дијелу посматраног периода уочава се задржавање наведеног обрасца, али и виши нивои мјесечне наплате у односу на почетак посматраног периода. Посебно се издваја децембар 2025. године, када је остварена највиша мјесечна наплата у цијелом анализираном периоду. Висока остварења биљеже се и током појединих љетних мјесеци, што додатно потврђује изражену сезоналност потрошње и увоза алкохолних пића.

У првој половини 2026. године наплата је била промјењива. Почетак 2026. године обиљежило је смањење наплате у односу на висок ниво остварен у децембру претходне године. До краја посматраног периода мјесечна остварења поново су достигла релативно висок ниво, што указује на наставак осцилаторне, али претежно сезонски условљене динамике.

Мјесечна наплата акциза на увозна алкохолна пића показује сличан сезонски образац као и укупна наплата прихода од акциза на алкохолна пића. Имајући у виду значајан удио увозних алкохолних пића у укупној наплати акциза на ову групу производа, њихова мјесечна динамика у великој мјери одређује укупна сезонска кретања. Посебно изражена остварења у љетним мјесецима и децембру указују на повезаност наплате са сезонским повећањем потрошње, док нижа наплата на почетку године представља карактеристичан образац који се понавља током већег дијела посматраног периода.

Графиком 16 приказана је мјесечна стопа раста прихода од акциза на увозна алкохолна пића за период јануар 2022. – јуни 2026. године, а у односу на исти мјесец претходне године.

Графикон 16. Стопа раста прихода од акциза на увозна алкохолна пића (%)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

С обзиром на то да увозна алкохолна пића представљају доминантан извор прихода од акциза на алкохолна пића, кретање њихових мјесечних стопа раста у значајној мјери одређује укупну динамику акциза на ову групу производа. У посматраном периоду евидентиране су изражене осцилације у мјесечним стопама раста, при чему се периоди снажног повећања смјењују са мјесецима у којима је забиљежено смањење прихода.

Посебно изражена позитивна динамика евидентирана је током 2022. године, када је у више мјесеци остварен значајан раст прихода у односу на исте мјесеце претходне године. Оваква кретања могу се повезати са опоравком потрошње и нормализацијом тржишних токова након пандемије COVID-19. Након тога, током 2023. године долази до израженијег успоравања динамике, уз појаву негативних стопа раста у појединим мјесецима.

Највеће повећање у цијелом посматраном периоду забиљежено је у априлу 2024. године, када је стопа раста достигла 81,5%. Ово изразито повећање у наплати увозних акциза представљало је кључни фактор снажног раста укупних прихода од акциза на алкохолна пића у истом мјесецу. Поред априла, током 2024. године забиљежено је још неколико мјесеци са двоцифреним стопама раста, али и мјесеци са негативном стопом, што указује на промјењиву мјесечну динамику.

Током 2025. године мјесечне стопе раста биле су углавном позитивне, уз неколико мјесеци у којима је евидентирано смањење прихода. Најизраженији раст остварен је у априлу и септембру, док су негативна кретања забиљежена почетком године, као и у појединим мјесецима друге половине године. У првој половини 2026. године динамика је такође била неуједначена. Након негативног почетка године, у марту је забиљежено повећање, док је у априлу евидентирано благо смањење. Значајнији раст поново је остварен у мају (14,0%) и јуну (19,9%) 2026. године.

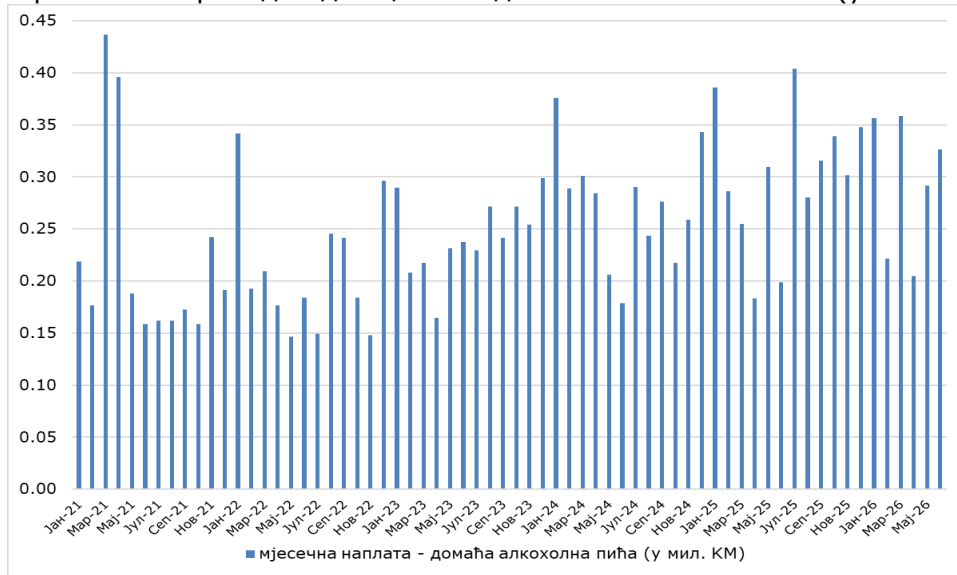
Укупно гледано, мјесечне стопе раста прихода од акциза на увозна алкохолна пића карактеришу изражене осцилације, али је у новијем периоду присутна претежно позитивна

динамика. Кретања увозне компоненте у великој мјери се одражавају и на укупне приходе од акциза на алкохолна пића, с обзиром на њен доминантан удио у укупној наплати.

3.3. Мјесечно кретање прихода од акциза на домаћа алкохолна пића

Графиком 17 приказано је мјесечно кретање наплате прихода од акциза на домаћа алкохолна пића за период јануар 2021. – јуни 2026. године, изражено у милионима КМ.

Графикон 17. Приходи од акциза на домаћа алкохолна пића (у мил. КМ)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

За разлику од наплате акциза на увозна алкохолна пића, код домаћих алкохолних пића није присутан стабилан сезонски образац који би се понављао из године у годину. Мјесечну динамику карактеришу израженије осцилације, при чему се периоди веће наплате смјењују са мјесецима са знатно нижим остварењем.

Највећа мјесечна наплата у 2021. години остварена је у марту, а релативно високо остварење забиљежено је и у априлу. Након тога, наплата се током већег дијела године кретала на нижем и релативно уједначеном нивоу, уз нешто израженије повећање у новембру. У 2022. години посебно се издваја јануар као мјесец са највишим остварењем, док је у остатку године наплата била промјењива, са поновним повећањем у децембру.

Током 2023. године мјесечна наплата била је углавном стабилнија, али су се и даље појављивале осцилације између појединих мјесеци. Највиши ниво остварен је у децембру, док су релативно висока остварења забиљежена и почетком године. У 2024. години поново се издваја јануар са највишом наплатом, након чега слиједи промјењиво кретање током године, уз израженија остварења у појединим мјесецима друге половине године.

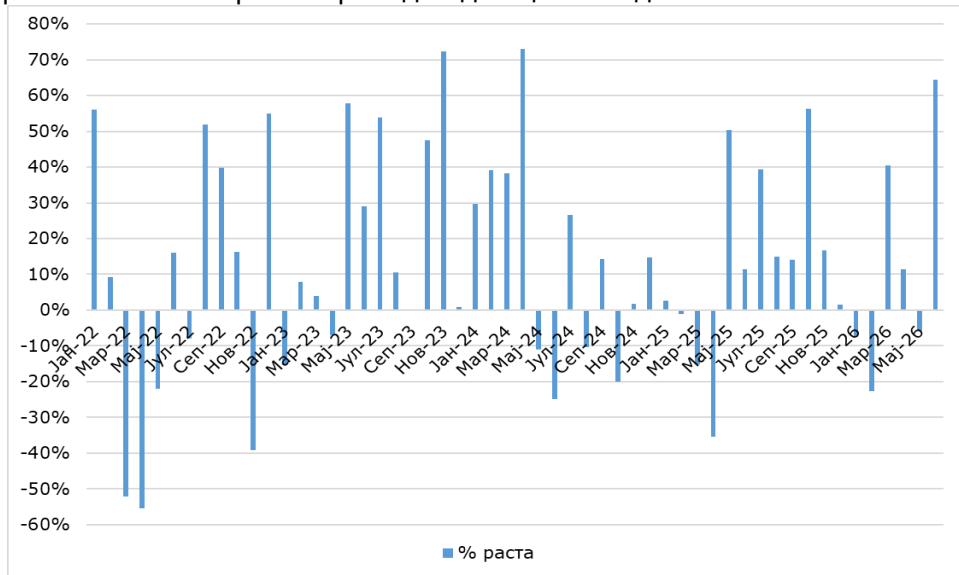
У 2025. години динамика је била још израженије промјењива. Највиша мјесечна наплата остварена је у јулу, док су релативно висока остварења забиљежена и у јануару и децембру. Између ових мјесеци наплата је осцилирала, са смјеном виших и нижих мјесечних остварења. У првих шест мјесеци 2026. године такође је присутно промјењиво кретање, при чему се издвајају јануар и март са вишим нивоима наплате, док су фебруар и април били на нижем нивоу. У мају је поново забиљежено повећање, а у јуну још једно релативно високо остварење.

За разлику од увозних алкохолних пића, чија наплата показује израженију сезоналност, код домаћих алкохолних пића не може се издвојити један дио године у којем се редовно остварују највиши приходи. Највиша мјесечна остварења у посматраном периоду појављују се у различитим мјесецима, од прољетних и љетних мјесеци до јануара и децембра. То указује да на динамику наплате домаће компоненте, поред сезонских фактора, утичу и специфичности домаће производње и пласмана алкохолних пића, као и временски распоред пријављивања и измиривања обавеза по основу акциза.

Укупно гледано, приходи од акциза на домаћа алкохолна пића имају знатно мање уједначену мјесечну динамику у односу на увозну компоненту. Због релативно мањег обима ових прихода, појединачна одступања у наплати могу бити израженија, па се и већа мјесечна остварења појављују повремено, без јасног и стабилног обрасца понављања из године у годину.

Графиком 18 приказана је мјесечна стопа раста прихода од акциза на домаћа алкохолна пића за период јануар 2022. – јуни 2026. године, а у односу на исти мјесец претходне године.

Графикон 18. Стопа раста прихода од акциза на домаћа алкохолна пића (%)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Мјесечне стопе раста прихода од акциза на домаћа алкохолна пића показују изражене осцилације током посматраног периода, уз смјењивање мјесеци са високим позитивним стопама раста и значајним смањењем наплате. Оваква динамика је изражена код домаће компоненте, која нема стабилан сезонски образац као увозна алкохолна пића.

Током 2022. године забиљежене су веома изражене осцилације, са наизмјеничним високим стопама раста и значајним падовима. Међу израженијим позитивним промјенама издвајају се јануар, август и децембар, док су посебно значајни падови забиљежени у марту и априлу. Током 2023. године посебно се издвајају мај, јул, октобар и новембар, при чему је у новембру раст износио чак 72,4%. Ово представља једну од највиших стопа раста у цијелом посматраном периоду.

У 2024. години најизраженији раст забиљежен је у априлу, када је наплата била већа за 73,0% у односу на исти мјесец претходне године. Након тога уследио је преокрет у динамици, са смањењем наплате у мају и у јуну. Оваква кретања указују на изражене мјесечне осцилације карактеристичне за домаћу компоненту прихода. Током 2025. године

посебно се издваја мај, са растом наплате од 50,5%, док је у октобру остварено повећање од 56,2%. У првој половини 2026. године након смањења у прва два мјесеца, у марту је забиљежен снажан опоравак, са растом од 40,5%, док је у јуну текуће године евидентирано повећање ових прихода за 64,5%.

Мјесечне стопе раста прихода од акциза на домаћа алкохолна пића карактеришу изражене и повремено нагле промјене, при чему се високе стопе раста често смјењују са значајним падовима. Оваква динамика може бити резултат комбинације кретања домаће производње и пласмана алкохолних пића, сезонских фактора, промјена у потрошњи, као и временског распореда пријављивања и измиривања акцизних обавеза. Због релативно мањег обима домаће компоненте, појединачне промјене у мјесечној наплати могу резултовати веома високим стопама раста или пада у односу на исти мјесец претходне године.

4. Закључак

Анализа прихода од акциза на алкохол, алкохолна пића и воћну природну ракију у Босни и Херцеговини показује да се ради о мањем, али стабилном сегменту прихода од индиректних пореза, који је током посматраног периода биљежио растућу динамику. Иако су краткорочна кретања обиљежена осцилацијама, нарочито на мјесечном и кварталном нивоу, годишњи подаци потврђују да је ниво наплате у 2025. години достигао највишу вриједност у анализираном периоду. При томе, динамика раста није била линеарна, већ је одражавала смјењивање периода снажнијег и слабијег раста.

Структура прихода представља једно од кључних обиљежја овог сегмента. Укупну наплату током цијелог посматраног периода доминантно одређују приходи од акциза на увозна алкохолна пића, због чега њихова кретања у великој мјери опредјељују и укупну динамику анализираних прихода. Истовремено, домаћа компонента, иако знатно мањег обима, показује другачији образац кретања. Након пада у 2022. години, приходи од акциза на домаћа алкохолна пића остварили су континуиран раст током наредне три године, уз двоцифрене годишње стопе раста. Оваква кретања указују на постепено јачање домаће компоненте у структури наплате, иако њен значај у укупним приходима и даље остаје знатно мањи у односу на увозну компоненту.

Анализа по краћим временским интервалима показује да сезоналност представља трајну карактеристику овог сегмента прихода, посебно код увозних алкохолних пића. Виши нивои наплате углавном се остварују у другој половини године, са израженим повећањем у четвртом кварталу и појединим љетним мјесецима, док су почетак године и први квартал углавном периоди ниже наплате. Овај образац може се повезати са сезонским промјенама потрошње, туристичком и угоститељском активношћу, као и повећаном потрошњом током празничног периода. Код домаће компоненте такав образац није стабилно изражен, што указује на већи значај специфичних кретања домаће производње, пласмана и наплате акцизних обавеза.

Поред сезоналности, значајно обиљежје анализираних прихода представља краткорочна волатилност. Посебно изражена одступања евидентирана су на мјесечном нивоу, гдје се појединачни мјесеци са веома високим стопама раста могу смјењивати са мјесецима у којима је наплата смањена. Таква кретања нарочито су присутна код домаће компоненте, али нису изостала ни код увозних алкохолних пића. Због тога појединачне мјесечне стопе раста треба тумачити опрезно, уз уважавање базних ефеката и могућег утицаја временског распореда увоза, потрошње, пријављивања и измиривања акцизних обавеза. За оцјену основног тренда прихода примјереније је посматрати дуже временске периоде и повезивати кретања на годишњем, кварталном и мјесечном нивоу.

Посебно је значајно да се, упркос краткорочним осцилацијама, кроз различите временске нивое посматрања потврђује повећавање нивоа наплате у односу на почетак анализираних периода. То указује да промјене прихода нису последица само сезонских кретања, већ да је током анализираних периода дошло до повећања нивоа наплате прихода од акциза. У томе кључну улогу има увозна компонента, док раст прихода од акциза на домаћа алкохолна пића представља додатни допринос позитивној динамици укупне наплате.

Подаци за прву половину 2026. године за сада не одступају значајније од уочених образаца. Иако су почетак године обиљежила одређена смањења, током другог квартала и појединих мјесеци забиљежено је поновно јачање наплате. Међутим, с обзиром на то да су расположиви подаци обухватили само првих шест мјесеци године, није оправдано изводити закључке о кретању укупних годишњих прихода у 2026. години. Њихово даље праћење биће значајно посебно са аспекта утврђивања да ли се растући тренд из претходних година наставља и у условима промјена у потрошњи, увозу и домаћој производњи.

У цјелини, анализа потврђује да приходе од акциза на алкохолна пића карактеришу растући тренд у посматраном периоду, доминантно учешће увозне компоненте, изражена сезоналност и значајна краткорочна волатилност. Раст прихода од акциза на домаћа алкохолна пића последњих година повећава њихов допринос укупној наплати, иако увозна компонента и даље задржава доминантно учешће. Са аспекта праћења прихода од индиректних пореза, оправдано је истовремено посматрати укупна кретања и одвојено анализирати домаћу и увозну компоненту. Такав приступ омогућава правовремено уочавање промјена у обрасцима наплате и даје потпунију основу за оцјену будућих кретања овог сегмента прихода од индиректних пореза. У наредном периоду, праћење укупне наплате, уз истовремено раздвајање домаће и увозне компоненте, биће посебно значајно за правовремено препознавање промјена у обрасцима потрошње и наплате овог сегмента прихода од индиректних пореза.

Архива билтена:

http://www.oma.uino.gov.ba/04_objasnjenja.asp?l=s